

Olvasók fóruma

Lapunk ez év ápriliszámának 22. oldalán A turini lepel ürügyén cím mel je lent meg **Gromon András** vi ta ir a ta. Ezzel kapcsolatos **Szabó Mária** esztergomi olvasónk és a szerző levélváltása.

Kedves András!

„A turini lepel ürügyén” most valami újat mondtál, amit eddig nem fejtettél ki. Valóban iszonyatos ellentmondások ezek, de hiába is gondolkodunk rajtuk. Talán mégiscsak a buddhisztáknak van igazuk, hogy lo gi kai úton nem le het meg kö ze lí te ni Is tent; már az sem igaz, hogy „van Is ten”, de az sem, hogy „nincs Is ten”, annyi ra fe let tünk va ló, tá vo lí a vég-ső va lóság; legokosabb, ha megelégszünk Mt 7,12-vel („Ahogyan akar já tok, hogy ve le tek cse le ked je nek az em be rek, ti is úgy cse le ked je tek ve lük”). Sze rin tem még a buddhiszták meg vi lá go so dá sa is csak képze lő dé s.

Egyéb ként most ke rült a ke zem be **Hans Küng** Van-e örök élet? c. köny vé nek ma gyar for dí tá sa. Nem mint ha Ne ked új-sá got ír nek, mert biz to san is me red ere de ti ben, de itt új szem-pot te dez tem fel a Te vi ta ir a to do hoz.

Nem ar ról van szó, hogy Jé zus a ter mé szet tör vé nye it át-há gva tá madt fel, mondja Küng, hanem az örök életre, a tranzs cen den ci á ban tá ma dott fel, és az apos to lok er ről sze rez tek hit be li ta pasz ta la tot. *Pon to san o lyán jel le gű ta pasz ta la to ról len ne itt szó, mint ami lyen ben Jé zus nak volt ré sze ke resz telé se kor!!!* Jé zusnak éle té he zés ha lá lá hoz adott erőt ez a ta pasz ta la t, az apos to lok nak a hit ter jesz té sé he z.

Más. Sze rin ted Is ten „nem tud vagy nem akar biz to s és ha té kony el i ga zi tá st és ka pasz ko dó ka t ad ni az em be ri é let em be ri mó don va ló meg é lé sé he z”. *A sze re tet pa ran csa, a leg fő bb pa rancs, ami mind en kul tú rá ban meg fog al maz ó dott, nem elég?* Ke ve se k nek igen; a leg több em ber ben azon ban ezt (rész ben) ha tá stalanít já k az el len ke ző ér de kek és kí vá nsá gok. Persze ez í gy ter mé szet es, ha ti sz te le t ben tar to dí k Is ten tranzs cen den ci á ja.

De úgy ér tem, Te úgy ér ted: Ha Is ten egy sze re le a va t ko zott a ter mé szet rend jé be (Jé zus fel tá masz tá sá val), ak kor mo rá lis ü ze ne té nek ha té kony sá ga ér de ké ben is be kel lett vol na a va t ko zó nia. Er re vi szont azt mon dom: ha nem a va t ko zott be Jé zus fel tá masz tá sá val, ak kor azt sem kell a sze mé re há ny ni, hogy nem aka dá lyoz za meg – akár az em be rek lel ki is me re té re hat va is – a sok em be ri ször nyű sé get.

Mária

Kedves Mária!

Le ve led két fel ve té sé re a kö vet ke ző ket tu dom vá la szol ni.

1) Küng te ó ri á ja („a tranzs cen den ci á ban tá madt fel...”) nem hat meg. Nem csak azért, mert meg kel le ne ma gyar á z nia, ho gy an sze rez tek ta pasz ta la to t az apos to lok ar ról, ami a tranzs cen den ci á ban tör tén t, s ha sze rez tek is, az lé lek ta ni lag elég ma gyar á zat-e az apos to lok ban be áll to t for du la tra és azt kö vö tő vi sel ké sé sük re, hanem azért sem, mert Küng te ó ri á ja (számtalan kor tár ste o ló gu sé hoz ha son ló an) az ál ta lán föl ve tett problémát il le tően „mellé bes zél”: *ma gyar á za ta szim pa ti kus gy an, de nem azonos az egy ház hi va ta los fel fo gá sá val, amely nek ér tel mé ben a „fel tá ma dott Krisz tus t” jel le mez té k ugyan tranzs cen dens vo ná sok is („át ment az aj tó kon”), ugyan ak kor va ló sá go san meg le he tett ta pin tá ni, és va ló sá go san evett ta nít vá ny a i val. Ha nem ez lenne az egy ház hi va ta los ál lás pon t ja, nem kö tő z kö dnék.*

Más kér dé s, hogy ezt az ál lás pon to t az egy ház hi va ta los kép ve selői sem (nagy on) hi rde tik, és tőlük is Küng-fé le te ó ri á kát ha llok – de há ez ti sz tesség te len el já rás, és csu pán a kor szel lem hé z va ló i ga zo dás ból fa kát: a ha gy má nyos és hi va ta los ér tel mezéssel ugyan is nem mer nek már ko runk em be re él lép ni, ahogy a ha ta pos ter mé szet tör tén tel va gy a ha gy má nyos és hi va ta los meg vál tás tan na l sem; már nem azt mond já k, hogy Jé zus nak Is tent kel lett ki en gesz tel nie ha lá lá val, ha nem azt, hogy az em bert. Ne vet sé ges, mon da nám, ha ez nem len ne oly si ral mas, el te kint ve at tól, hogy az utó b bi fel fo gás lé nye gi leg ugyan azo ka ta te o ló gi ai prób lé má kat ve ti fel, mint az elő b bi.

2) Va ló ban úgy tő ní k szá mom ra, hogy Is ten nem adott biz tos és ha té kony er köl csi ka pasz ko dó ka t. Így fes te ne-e kü lön ben az em be ri tör té ne lem? A sze re tet pa ran csa túl ál ta lá nos, nem is szól va ar ról, hogy min den ki más ért sze re te ten, ami ben pe dig meg egy ez nek, an nak sem mi kö ze a sze re tet he z. Persze va ló ban mond hat juk, hogy ez í gy ter mé sze tes, ha Is ten ti sz te let ben akar ja tar ta ni a ma ga tranzs cen den ci á ját (és mi is ti sz te let ben akar juk tar ta ni). De hát nem is ez a gon dom. Jól lá to d, hogy úgy ér tem: Ha Is ten be a va t ko zott a ter mé szet rend jé be Jé zus „föltá masz tá sá val”, ak kor mo rá lis ü ze ne té nek ha té kony sá ga ér de ké ben is be kel lett vol na, be kel le ne a va t ko zó nia. Így az tán nem is az volt a cé lom, hogy sze mé re há ny jam, mi ért

nem aka dá lyoz za meg a sok em be ri ször nyű sé get, ha nem hogy rá mu tassak az egy ház hi va ta los, és a ke resz té nyek elsö pró többségé re is jel lem ző felfo gásának el lent mon dás ossá ga ra, azaz: *Is ten nek va gy min den lé nye ges pon to n be kell a va t ko z nia, va gy egyi ken sem.* Mind két ál lás pont véd he tő va la me ly est (de persze csak a – közvetlen – be-nem-avatkozás ör zi meg tranzs cen den ci á ját). Am ha Is ten hol be a va t ko zik, hol nem, ak kor va gy os to ba, va gy go nosz, va gy mind ket tő. Í rá som mal egy részt ez el len a ki mon dat lan, de Jé zus fel tá ma dá sá nak hi va ta los egy ház i ér tel me zé sé ben té ny le ges en ott re jő is ten kép el len akar tam til ta ko zó ni, más részt ö sz tön zést sze ret tem vol na nyúj ta ni ah hoz, hogy be lát ha több le gyen Jé zus „fel tá ma dá sá nak” ál ta lam is kép ve sel t, ter mé szet es ér tel mezé se. (Szent-írás-magyar á za ti, te o ló gi a és lé lek ta ni ér ve i met ki fej tet tem Ki do b ja az el ső kö vet? c. köny vem há rom ta nul má nyá ban: Ho gy an ke let kez he tte t a hús vé ti hit?, Pál fel tá ma dá s hi té rő l, Re a lis ta ér tel me zés – mi ért is?)

András

Kedves András!

Te hát az egy ház hi va ta los ál lás fog lá lá sa el len ha da ko zol. Ez nem új ság. De Künggel sem ér tesz egyet, nyil ván már ko rá b b ról, és ez ért szó nél kül el men té lő ző le ve lem há rom fel ki ál tó jel le l lá tott mon da ta mel lett, mi sze rint az apos to lo ka t is ér hét té k ugyan o lyan mély lel ki ha tá sok, ami lyek nek ben Jé zus ré sze sü lt ke resz te lé se kor. Ha Jé zus nak ez erőt adott é let re és ha lál ra, mi ért ne ad ha tott vol na erőt az apos to lok nak az evan gé li um hi rde tésé re?

Persze ez is csak fel té te le zés, ahogy fel té te le zés az is, hogy Jé zus nem is halt meg, bi zo nyí ta ni egyi ket sem le het. Az egy ház hi va ta los ál lás pon t ja vi szont egy ál ta lán nem il lik be le vi lág képünk be.

Nem tu dom, és nem is aka rom el dön te ni a vi tát, csak a fen ti mo zza na ra hív tam fel fi gyel me det: Ami Jé zus eseté ben le het sé ges volt, mi ért ne lett vol na le het sé ges az apos to lok es té ben is?

A má sik té má hoz csak egyet len kér dé s még: Ha a sze re tet pa ran csa túl ál ta lá nos, ak kor a Tíz pa rancs az ért elég konk ré t, nem?

Mária

Kedves Mária!

Ami Küng té zisét il le ti: Egyet ér tek az zal, hogy ha Jé zus nak egy „ka riz ma ti kus” élmény erőt ad ha tott é let re – ha lál ra, ak kor az apos to lo ka t is ké pes sé te het te egy ilyen é lmény – nem csak az evan gé li um hi rde tésé re, ha nem még ar ra is, hogy éle tét ket ad já k Jé zus ért és az evan gé li um ért. Mi ben lá tok még is lé nye gi kü lön b sé get? Ab ban, hogy az „oda adom az é le te met egy eszméért” ritka, de „nor má lis” jelenség (még csak Is ten be ve tett hit sem kell hoz zá fel té le nül), de az „oda adom az é le te met azért, hogy ta nú sít sam: egy ki vég zett em ber vissza tért az é let be, és há rom nap pal a ki vég zés után is mé t ve le et tem” a történelemben egyedül álló és egyáltalán nem „nor má lis” je len ség len ne. Et től per sze még le het sé ges le het ne, de mi ért kel le ne egy ilyen fo kig va ló szi nű ten „ese ményt” a „hit” és az „ü dvösség” központi kérdésévé tennünk? Avagy mi ért ten ne Is ten é pp egy ilyen ese ményt az „ü dv tör té net” kö zé pon t já vá? Mi lyen Is ten len ne az ilyen? Va gya is más do log ról van szó Jé zus eseté ben, és más ról az apos to lo ké ban. Ez ért sem szól hoz zá Küng fel fo gá sa az én prób lé má m hoz.

A má sik: „Ha a sze re tet pa ran csa túl ál ta lá nos, ak kor a Tíz pa ran cso lat az ért elég konk ré t, nem?” Hát nem. Mert csak azt mond ja meg, s azt is csak né há ny te rü le ten, hogy mit ne csinál juk. Ami ket nagy já ból ma gam is tud nek. Nem tu dom, Te hogy va gy ve le, de én elég rit kán szem be sü lő k az zal a di lem má val, ö l je k-e em bert, va gy se, ki fosszam-e em bert ár sa i mat, va gy se. S ha még is, se j tem a vá laszt. De hát azt é let mil lió és mil lió erkölcs i di lem má jában ho gy an vi sel nek jem? Te gyük föl azon ban, hogy akár a sze re tet pa rancs, akár a Tíz pa ran cso lat elég konk ré t. Et től még *nem biz tos és ha té kony el i ga zít ás.* Ere de fű vi ta ir a tom banki mon dat lan ul to t van: *nem is le het az.* Mert ha az len ne, ak kor már lé nye gi leg csor bi ta ná az em be ri sza bad sá got, ami nek a fel té te le zé se nél kül vi szont nem le het er köl csi ról és fe le lősé g ről be szél ni. De hát *nem is ez az én va ló di kér dé sem,* va gya is hogy mi ért nem adott Is ten „biz tos és ha té kony erkölcs i ka pasz ko dó ka t” (mert hiszen úgy tünik, nem is ad ha tott), hanem az, hogy ha ilyeneket nem adott (mert nem ad ha tott), ak kor ho gy an vár hat ja el, hogy „Fia” ki vég zé sét és cso dás fel tá ma dá sát biz tos és ha té kony el i ga zít ás nak te kint sük. Kér dé sem per sze kö l tői.

András